

het meghatározni a szöveg műfaját. Kilián gyakran keveredik bele egzisztenciális kérdésekbe, amelyek, úgy hiszem, nem is feltétlenül az olvasónak, hanem önmagának szólnak. Bár úgy tűnhet, hogy mindez megnehezíti a regény olvasását, éppen ezért tartom érdekesnek, hogy mindegy, éppen hol nyitom ki és kezdem el olvasni a művet, olyan katalizátorként működik, amely valamilyen módon gondolkodásra késztet.

A regény két tényleges főhőse Hermes és Harlequin, voltaképpen az ő kalandjaikat, útkeresésüket követhetjük nyomon. Mellettük természetesen számos más karaktert is felsorakoztat a szerző, akik egyben a regény fejezeteinek címadói, és ami különösen felkeltette a figyelmemet, mindannyian a *commedia dell'arte* jól ismert figurái: Pagliaccio, Colombina, Brighella, Pulcinella, Pantalone stb. A vásári komédiák 16. századi világa, a vándorszínészek élete és az utazás allegóriája erősen hatnak a regény világára; ez a „Harlequines életérzés a mindent bennfoglaló kicsinység”. Ezek a vásári komédiások a rögtönzés mesterei, mindannyian egy-egy karaktert, mondhatni egy-egy embertípust testesítenek meg, és úgy simulnak bele a szerepükbe, ahogyan azt a befogadó, a néző megkívánja. Ehhez hasonlóan működik Kilián regénye is, a szöveg

újabb és újabb dimenziója tárul fel a befogadótól, az olvasótól függően. A regényben nincsenek konkrét jelentéssel felruházott elemek, a szerző megadja az értelmezés szabadságát. Ezzel szemben az antik mitológiában Hermes az istenek üzenetét közvetíti, teszi érthetővé, értelmezhetővé az emberek számára. Tekinthetjük azonban úgy is, hogy a regényben Hermes az, aki megpróbálja értelmezhetővé tenni a világot Harlequin számára, hiszen kettejük között mondhatni egyfajta mestertanítvány viszony áll fenn. Tehát a megismerés az, ami igazán kulcsfontosságú ebben a regényben, legyen szó akár a világról, önmagunkról vagy magáról a szerzőről.

Az értelmezés végtelen lehetőségéhez a regény címe is hozzájárul. Egyszerű, mégis enigmatikus cím, amelyen a könyv olvasása után is sokat töprengtem. Ugyanúgy merültek fel bennem képek kukoricamezőkről és a tengerről is: mindkettő végtelennek tűnő, a szemünkkel beláthatatlan. A regény nyitányaként pedig a gyöngy képe tűnik fel, amely ugyanúgy lehet a tenger gyöngyszeme vagy akár a kukorica szeme is: a tengertől vagy a tengerentúlról származnak, csak értékükben különböznek. De mit is jelent valójában az érték? Úgy gondolom, Kilián László regénye olyan értéket hordoz, amely nem mérhető gyöngyhöz, és olyan utat jár be, amely nem mérhető tengerhez. Viszont ha egy

mondatban kéne jellemezni a művet, azt mondanám, hogy gyöngyöt találtam napjaink irodalmának kukoricaszemei között.

ZSURZSÁN ANITA

(*Babel Press, Veszprém, 2011,*
312 oldal, 3000 Ft)

VILLÁNYI LÁSZLÓ: *Ámulat*

A megtalálás, az összefonódás élménye rendet tesz: addig megmagyarázhatatlan események hirtelen értelmet nyernek, utólag létjogosultsága lesz mindannak, ami egykor elviselhetetlennek tűnt. Korábban jelentéktelennek hitt történések később a legfontosabbnak bizonyulnak. A megérkezés pillanata hivatkozási ponttá válik, maga lesz a kezdet. Választóvonal az időben: azelőtt és azután.

Villányi László *Ámulat* című verseskötete tökéletesen illeszkedik az eddigi életműbe. Talán a rövid, olykor töredékszerű forma, az élőbeszédhez közelítő versbeszéd, a hihetetlenül pontos megfogalmazás, az igényesség és a végtelen szubjektivitás az, ami már első olvasásra felismerhetővé teszi a Villá-

nyi-verset. Nagyon fontos azonban, hogy az *Ámulat* tartalmilag valami újat jelent az életműben. Ugyanis a könyv minden sorát áthatja az egymásra találás csodája. Az olyannyira vágyott közös lét olykor szinte elfoghatatlan valósága mentén szerveződnek a szövegek. Így ér össze ámulat és álom; a megélt boldogság szinte álmovilággá alakítja a hétköznapokat („Persze vittem álmomba mondatodat, / s most szememben viszem végig a városon”) és viszont: az álombéli látomások élővé válnak („Azon az éjszakán kikerekedett az újhold [...] úsztunk valamennyi folyóban, / repültünk a tengerek és óceánok fölött, sorban megszólalt / minden hangszer, aztán a gyönyör, a gyönyörűség csöndje”).

A költő előző, *mondja édesanyám* című kötetének világa valamelyest átnyúl az *Ámulat*ba. Ezt sugallja a könyv első verse is: „Anyja neve? Kérdezik / Mindig jelen időben. / Amíg élek, jelen időben.” De megjelennek a beregszászi gyermekévek, a nagymama, Stopper Otília, aki már attól teherbe esett, ha a férje ránézett, a foci a fiúkkal vagy a sárgacsillagos mennettel sodródó Radnóti, akinek az édesanya kenyeret nyújt.

Még ha bizonyos történetek és azok szereplői, helyszínei az előző verseskötet alkotásait idézik is, az

Ámulat ezen típusú verseinek szer-
ves eleme (mi több, szervező ele-
me) a társ jelenléte. E társ pedig oly
módon van jelen, hogy a beszélő
hozzá intézi a rövid visszaemléke-
zéseket. Így a lírai én a mesélő po-
zíciójába helyezkedik, szinte egyol-
dalú dialógust teremtve ezzel („Ha
akkor ott velem vagy, a bacskovói
kolostorban, / bizonyosan aggódva
nézed, ahogyan felmászom a fára”).
Egyes szövegekben viszont tényle-
ges párbeszédék függőbeszéd-jelle-
gű leírásával találkozunk. A meg-
szólított reakciói így válnak az ol-
vasó számára is megismerhetővé.

Az *Ámulat* versei között helyet
kapott néhány olyan alkotás is, ame-
lyek egy-egy elvesztett barátnak, pá-
lyatársnak állítanak emléket. Vil-
lányi László betekintést enged De-
ák Lászlóval, Baránszky Lászlóval,
Bicskei Ottóval, Lőrinczy Hubával,
Parancs Jánossal vagy Dávid atya
pannonhalmi szerzetessel kötött ba-
rátságába. Az emlékezés (vagy in-
kább a nem felejtés) élővé idézi az
eltávozottakat. De elkerülhetetlen,
hogy a veszteség tragikuma olykor
váratlanul és kegyetlenül hasítson
a tudatba: „Lassanként szóra nyitot-
tam volna számat, / de közelébe ér-
ve rájöttem, / aki fogadná köszöné-
semet: évek óta halott”.

Az elmúlással való szembesülés
egy másik vetülete is kifejeződésre
jut a kötetben. Itt már korántsem
elfogadásról van szó, hanem fenye-
getettségről, félelemről: „Új bicikli-

csengőmmel se tudnám / elijeszteni,
amitől olyannyira félsz egy-egy éj-
szaka előtt.” Ebben a megközelítés-
ben a halál a végességet, az elválás
rémisztő lehetőségét rejt magában.
De a hangsúly azon van, hogy ez az
elválás egyetlen lehetséges formája.
Nincs más opció, hiszen az együtt-
lét örök, egészen addig, amíg. És ez
(a lírai én számára) magától értetődő
(„Meghaltam álmodban, / egyetlen
éjszaka alatt többször is. / Időtlen
idő, míg melletted ébredek”).

Villányi László új versesköte-
te a társas létezés harmóniájának le-
nyomata. Ezek a versek egyértel-
műen jelzik: az együttlét maga az
élet. A te és az én immár egymástól
elválaszthatatlanok. Talán ennek
az ámulatnak a megélése, amit any-
nyira keresünk, amire olyannyira
vágyunk.

BENDE TAMÁS

(*Orpheusz Kiadó, Budapest, 2011,*
92 oldal, 2000 Ft)

ERDŐDI GÁBOR: *A faun örök szerenádja*

Erdődi Gábor későn érő költő.
A méltán ismert és elismert műfor-
dító tizenhat fordításkötet, többek
között Dylan Thomas, William
Blake, William Butler Yeats vagy
Oszip Mandelstam műveinek ma-
gyarra ültetése után adja közre har-

madik saját verseskönyvét. *A faun
örök szerenádja* mindenképpen to-
váblépés előző két kötetéhez ké-
pest, hiszen míg Erdődi eddig csu-
pán klasszicista szerelmi lírával, ud-
varlóversekkel lépett olvasói elé,
addig itt már heterogénebb, tema-
tikailag változatosabb versekkel ta-
lálkozhatunk.

Erdődi alapján véve esztétista
költő, aki a közvetlen, kendőzetlen
szépséget igyekszik verseiben meg-
szólaltatni. Továbbra is elsősorban
dallamos, kötött formában írott
költeményekben nyi-
latkozik meg, azon-
ban a kissé orfikus,
helyenként archaizá-
ló, lantjátékosi-truba-
dúri hangnemen túl
immár vannak szaba-
dabb, modernebb és
ezzel együtt játéko-
sabb versek is.

Erdődi kötetében
görögös versekkel kezd,
mitologikus alakokat idéz meg, az
antik formákat mesterien alkal-
mazza. Ezt a ciklust az úgyneve-
zett *olaszos* versek követik, melyek
inkább a reneszánsz korszak lírai
beszédmódját idézik, ám a költő vé-
gül eljut saját hazájába, Pannóniába
is – két balatoni vers következik,
ugyancsak klasszicizáló hangnem-
ben. Ezt követi a kötet egyik legiz-
galmasabb ciklusa, ahol Erdődi kü-
lönöző történelmi személyek és
irodalmi alakok bőrébe bújik. Meg-

idéződik többek között Hamlet,
Faust, József Attila alakja, ugyan-
csak dallamos, mesterien szerkesz-
tett kötött formájú versekben.

Természetesen nem maradhat-
nak el a különböző hölgyekhez
írott, Erdődítől immár megszokott
udvarlóversek sem. Ennek tanúsá-
gátétele a *Delta-udvarlás* című ciklus,
ahol a költő immár megszokott,
tradicionális trubadúr-hangja a leg-
markánsabban szólal meg.

A tematikailag változatos kötet
következő elemét tájversek alkot-
ják, melyek két ciklust
is kitesznek. A *Vidék,
ősszel* című rövid ciklus
három szabadversben
reflektál az őszi tájra,
majd egy Dylan Tho-
masra igencsak hajazó
kelta versciklus követke-
zik, amely egy Stone-
henge felé történő uta-
zást örökít meg.

A következő, „*Tükör
által fonákosan*”-versek képezik
Erdődi Gábor új (újulófélben lé-
vő?) hangját. Ugyan a klasszikus-
tól a modern(ebb) lírai beszédmód
felé történő elmozdulás már nyo-
mokban a kötet korábbi verseiben
is megfigyelhető, megítélésem sze-
rint itt, a kötet vége felé tör át. Ezt
az immár modernista, helyenként
a posztmodern felé is elmozduló
ciklust követik a *vízesés*-metafori-
kára épülő versek, melyekben a köl-
tő öregségről, halálról elmélkedik

